

بهسازی و نوسازی بافت فرسوده شهر مهاباد (نمونه موردی: محله میرزارحمت)^۱

عبدالناصر رسولی*

۱- کارشناسی ارشد طراحی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، Nrasuli2014@gmail.com

چکیده

فرسودگی بافت شهری، ناشی از فرسودگی کالبدی، عدم برخورداری مناسب از دسترسی سواره، تاسیسات و خدمات، نارسایی‌های متعددی نظیر تراکم بالا، مشکلات زیست محیطی، فقر و محرومیت و سایر مشکلاتی است که بر شرایط کالبدی، کارکردی و کیفیت زندگی در مناطق فرسوده تاثیر جدی دارد و باعث افزایش میل به مهاجرت می‌شود. محله میرزارحمت شهر مهاباد با وسعتی در حدود ۲۶،۹۲ هکتار دارای جمعیت ۹۷۶۸ نفر در سال ۱۳۹۵ از جمله مناطقی است که دچار این معضل بوده و نمونه موردی این تحقیق می‌باشد. شناخت محدودیت‌ها، مشکلات موجود، ریشه‌یابی آن و ارائه راهکارهای مناسب در جهت برنامه‌ریزی برای سازماندهی بافت فرسوده این محله، از جمله اهداف این تحقیق می‌باشد. نوع تحقیق کاربردی و روش آن، توصیفی تحلیلی بوده و گردآوری اطلاعات به صورت اسنادی و میدانی می‌باشد. نتایج بدست آمده حاکی از آن است محله میرزارحمت دارای بافت فرسوده می‌باشد و به هنگام بروز سوانح طبیعی متحمل خسارات عمده می‌گردد و همچنین در زمینه شبکه معابر، زیرساخت‌های شهری، مشکلاتی را بوجود آورده که نیازمند سازماندهی است و در نهایت راهکارهای مناسب در جهت برنامه‌ریزی صحیح برای سازماندهی بافت فرسوده محله میرزارحمت ارائه شده است.

واژه‌های کلیدی: بهسازی، بازسازی، بافت فرسوده، محله میرزارحمت.

۱- مقدمه

بسیاری از شهرهای کشور ما با پدیده فرسایش بافت‌های شهری مواجه‌اند. نمود عینی این فرسایش افت سطح زندگی اجتماعی در این بافت‌هاست. عوارض فرسایش به صورت نیمه متروک و کامل متروک شدن بناها، مسکن نامناسب و نابهنجار و نزول کیفیت‌های اجتماعی-اقتصادی پدیدار می‌شود. در پی تغییر نیاز به خدمات گوناگون و نیازهای حاصل از تحولات در طی زمان-از جمله نیاز به زیرساخت‌های حمل و نقل، دسترسی به تأسیسات و تسهیلات و نظایر اینها برای زندگی بافت‌های کهن و قدیمی شهری به دلیل وفق نیافتن با شرایط جدید، دچار چنین روندی می‌شوند. جلوگیری از گسترش این بافت‌ها و از بین بردن معضلات در آنها ضرورتی شناخته شده و گریزناپذیر است. در دهه‌های اخیر رشد بی‌رویه و شتابان شهرها در ایران، مشکلات شهری زیادی را دامن زده است؛ به گونه‌ای که این مشکلات تمامی جنبه‌های شهرنشینی را تحت تاثیر خود قرار داده و گاهی زندگی شهری را مختل کرده است. یکی از این مشکلات عمده‌ی شهرهای قدیمی تر، وجود بافت‌های فرسوده در آنهاست که خود سرآغاز بسیاری از مشکلات شهری شده است و مسائل اقتصادی-اجتماعی، کالبدی-فیزیکی، زیست محیطی و امنیتی را در پی داشته است. بافت‌ها و فضاهای فرسوده یکی از مهمترین مسائل شهرهای امروزی هستند که به علل مختلف اگرچه هنوز متروک و بلا استفاده نشده‌اند، اما فاقد کارایی مطلوب و مناسب بوده و به صورت بالقوه و با طراحی مناسب می‌توانند نقش مهمی بر تجدید ساختار و ارتقا کیفیت فضاهای عمومی شهر ایفا کنند. این فضاها بخش‌های بزرگی از بافت

^۱ - مقاله حاضر مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نگارنده در دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز در تابستان ۱۳۹۶ دفاع شده است.